

VII. Leibniz

VII. Leibniz

- ▶ 17. yy rasyonalizmi içinde diğer filozoflara nazaran daha tutarlı, onların bıraktığı problemleri çözmek çabası içinde olan polimat filozoftur.
- ▶ Descartes'in ortaya koyduğu iki töz felsefede iki yol açtı;
- ▶ Bir tarafta Spinoza'nın bilimi hor gören, spritualist ve mistik felsefesi, diğer tarafta Hobbes yoluyla maddede yer kaplamanın vazgeçilmez bir özellik olduğuna varan düşünce

VII. Leibniz

- ▶ Leibniz maddeden yola çıkarsa kurgulayacağı herhangi bir alemin Tanrı'ya ihtiyacı olmayacağını gördü.
- ▶ Spinoza'dan yola çıkarsa, Spinoza'nın aleminde de bilim yapılamayacağını gördü.
- ▶ Leibniz'in çıkış noktası bu iki düşünceyi uzlaştıracak yeni bir felsefe bulmaktır.

VII. Leibniz

- ▶ Leibniz fiziksel olanın metafiziği de yansıtacak şekilde dñzenlenmesi gerektiğini dñřñnñr.
- ▶ Felsefe fizikle metafiziđi birleřtirebilmektir. Bir'le řok'u birleřtirebilmektir.
- ▶ Hem bilimi hem Tanrı'yı felsefe içinde tutma arzusu taşır.

VII. Leibniz

- ▶ Leibniz bir metafizikçidir. Teologdur.
- ▶ Ahlak meselesini kötülük problemi üzerinden çözümleyecek kadar ahlakçı bir filozoftur.
- ▶ Aynı zamanda politikayla uğraşmış, yıllarca danışmanlık yapmış.
- ▶ Aynı zamanda kütüphane kataloglama yapacak kadar tarihi ve kataloglamayı bilen bir insandır.
- ▶ Bunun ötesinde bütün bu alanları birbirleriyle ilişkilendirecek yönetime sahiptir.

VII. Leibniz

- ▶ Önce fizik dünyayı halledip sonra metafiziğe uygulamayı düşünür.
- ▶ Mantığın beş temel ilkesini ortaya koyar:
- ▶ Çelişmezlik ilkesi
- ▶ Öznedeki yüklem ilkesi
- ▶ Yeter sebep ilkesi
- ▶ Yetkinlik
- ▶ Ayırt edilemezlerin özdeşliği ilkesi

VII. Leibniz

- ▶ Leibniz'e göre maddenin temel özelliđi yer kaplama değil, güçtür.
- ▶ Güç enerjidir.

VII. Leibniz

- ▶ Leibniz doğa bilimleri- moral bilimler dualizminden de kurtulmak istiyor.
- ▶ Temel eseri *Monadolojinin* ilk satırları:
- ▶ *“gerçekten var olmak, töz olmanın temel özellikleri olarak bölünebilir olmayı, basit olmayı, var oluş için nedensel olarak başka bir nedene bağlı olmamayı verir.”*

VII. Leibniz

- ▶ Maddi olanın yer kapladığını ve dolayısıyla
- ▶ Parçaları olup bölünebilir olduğunu
- ▶ Ontolojik açıdan parçalarının var oluşu, alanı ve karşılıklı ilişkinin bir sonucu olduğunu öne süren Leibniz beş temel ya da ontolojik açıdan bağımsız bir şey dolayısıyla da bir töz olmadığı sonucuna varır.

VII. Leibniz

- ▶ Gerçekten var olmak yer kaplama değil, güçtür.
- ▶ “Var olmak, var olma iradesini göstermektir.” Nureddin Topçu
- ▶ Doğadaki güçler; etkin, pasif, birincil, ikincil olabilir.

VII. Leibniz

- ▶ Cisimselliğin özü yer kaplama değil fakat genişleme gücü, aktif güçtür.
- ▶ Kartezyen fizik yalnız hareketsiz kütlelerle, ölü cisimleri bildiğinden Leibniz onu müstakil bir disiplin değil, fakat mekanik ve geometri ile bir ve aynı cisim haline geldiğini öne sürer.
- ▶ Dolayısıyla doğa, matematik, mekanik her tür kavramdan üstün olan metafizik bir kavramla açıklar.
- ▶ Bu da MONAD'dır.

VII. Leibniz

- ▶ Var olan güçler monadlardan meydana gelir.
- ▶ Monad tıpkı Democritos'un atomu, Gasendi'nin atomu, Leibniz'in dediği gibi var olan atomlardır.
- ▶ Bu atomlar güç halinde bulunur yani maneviyat halinde vardır.

Monadlar

- ▶ Kendi içine kapalı sistem
- ▶ Hepsi bir dünya, her birinin bir dünya olması ayırt edilemezlerin özdeşliği
- ▶ Tanrı öyle bir tasarım oluşturur ki bütün varlıklarda aynı tasarım, gücüne göre vardır.
- ▶ Bitki, taş, hayvan hepsi monad, hepsi birer güç, kudretleri gereğini yapmak zorundalar.
- ▶ Monadlar arasında aşağıdan yukarıya doğru ilerleme isteği vardır.
- ▶ Cansız monadlar bitki olmak ister, bitki monadları hayvan olmak ister, insan monadları Tanrı olmak ister.
- ▶ Monadların monadı Tanrı'dır.

VII. Leibniz

- ▶ Bütün bu alemi, var oluşları, monadları meydana getiren monadlar monadı Tanrı'dır.
- ▶ Herkes ayrı bir dünyada yaşadığı halde aynı dünyada yaşadığımızı zannediyoruz. Bu zan aynı tasarıma sahip olmamızla ilgili.
- ▶ Leibniz'e göre var olan bütün monadlara Tanrı aynı formatı atmıştır.
- ▶ Herkes kapalıdır. Herkes dünyaya yalnız gelir, yalnız yaşar ve yalnız ölür.

Kötülük Problemi

- ▶ Konuya ontolojik bir cevapla yaklaşır Leibniz.
- ▶ 'Tanrı vardır' önermesinde nasıl varlık Tanrı'ya zaidse, Tanrı ile kötülük probleminde Tanrı'nın iyi olmadığını, gücü yetmediğini, iyi niyetli olmadığını varsayıyorsunuz.
- ▶ Oysa Tanrı ifadesi ile bunların hiçbiri bağdaşmaz.

Kötülük Çeşitleri

- ▶ Metafizik kötülük
- ▶ Fiziksel kötülük
- ▶ Ahlaki kötülük

VII. Leibniz

- ▶ Düşünölür dünyaya ait 4 bilgi çeşidi
- ▶ Bulanık
- ▶ Açık
- ▶ Seçik
- ▶ Upuygun

Kaynakça

- ▶ Prof. Dr. Celal Türer ders notları.
- ▶ Macit Gökberk, *Felsefe Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011.
- ▶ G. Skirbekk- N. Gilje, *Felsefe Tarihi*, çev: Emrullah Akbaş- Şule Mutlu, Üniversite Kitabevi yay., İstanbul, 2004.

Önerilen Kaynaklar

- ▶ W. Wisdel, *Felsefenin Arka Merdiveni*, İz yay., 1993.
- ▶ Ahmet Cevizci, *Felsefe Tarihi*, Say yay., 2010.
- ▶ A. Weber, *Felsefe Tarihi*, Sosyal yay., 2000.